

Herrer ville drive det. Forøvrigt er der, forekommer det mig, fremkommet forskjellige Meninger angaaende disse Spørgsmaal, der ikke ret have klaret Situationen. Det er allerede fra anden Side paataalt, at den høitærede Justitsminister har anerkjendt, at Grundlovens § 79 indrømmer fuld Trosfrihed, saaledes at ogsaa de, der paastaa ikke at have nogen Trosbekjendelse, kunne have Udgang til fuld Nydelse af borgerlige og politiske Rettigheder; men, siger den høitærede Justitsminister, Grundlovens § 55, som fordrer en Ed af Rigsdagsmændene, ophæver igjen denne Bestemmelse i § 79, idet nemlig en Ed efter vor Lovgivning forudsætter, at Eden aflægges under et religiøst Synspunkt, og den Mand kan derfor ikke aflægge den, som ikke hører til nogen Trosbekjendelse. Saaledes forstod jeg den høitærede Justitsministers Udtalelse, og jeg tror ikke, jeg misforstod ham. Det forekommer mig, at den høitærede Minister lægger for stærkt Eftertryk derpaa, at Bestemmelsen i Grundlovens § 55 er en Grundlovsbestemmelse; thi naar man ad den almindelige Lovgivningsvei forandrer det juridiske Edsbegreb, maa med det Samme Bestemmelsen i Grundlovens § 55 være undergaaet en Forandring, eftersom denne Paragraf ikke kan sigte til nogen anden Ed end den, der gjælder ifølge almindelig borgerlig Lov. Saaledes tror jeg, at Forholdet med Netten bør opfattes, og jeg tror, at man, naar man har denne Anskuelse, lettest vil kunne komme ud over Vanstelighederne gennem en Vedtagelse af det næste Lovforslag paa Dagsordenen, som vil føre os til det fornæbte Resultat. Hvad det foreliggende Tilfælde angaar, der har givet Anledning til disse forskjellige Lovudkastis Fremkomst og de meget stærke Diskussioner, da tror jeg, at, hvis man havde taget Sagen praktisk fra første Færd, vilde man langt lettere være kommen til et Resultat, uden at behøve alle disse Forslag. Jeg tillod mig dengang at foreslaa, at det ærede Medlem fra Langeland (Brandes) aflagde Sødernes Ed, der, saaledes som den høitærede Justitsminister har oplyst, blot refererer sig til en Sværgen ved Guds Navn. Jeg tror ikke, at den Omstandighed, at det ærede Medlem har erklæret, at han ikke tror paa Jehovah, vilde have været nogen Hindring derfor, idet nemlig Udtrykkene ere saa omfattende, at de, da han dog har sit eget Gudsbegreb, saaledes som han oftere har udtalt, ogsaa kunde sigte til hans Gudsbegreb. Jeg tror, at, dersom man havde taget Tingene paa denne simple og praktiske Maade, og dersom det ærede Medlem selv havde taget den paa denne Maade, vilde vi have undgaaet alle disse ivrige og vidt-svævende Diskussioner. Det stete nu imidlertid ikke, hvorimod det ærede Medlem valgte at aflægge de Kristnes Ed, thi de Kristnes Ed er jo den, vi Alle aflægge efter § 55. Der staar nemlig i den,

at vi sværge ved Gud og — ikke, som det ærede Medlem fra Langeland pleier at sige „det hellige Ord“, men „Hans hellige Ord“. Det er absolut den samme Ed, hvortil der sigtes i Forordningen af 25de Juni 1842, som indskræper Dommerne at holde en Formaningstale til den, der skal aflægge Ed. Han oprækker, hedder det efter den gamle Vedtægt, de tre Fingre paa sin høire Haand, at dette synlige Tegn skal minde ham om, at han kalder den treenige Gud til Vidne. Det er jo en Lovgivnings sag denne Forordning af 25de Juni 1842. Naar jeg har tilladt mig at bruge det Udtryk, der vakte saa meget Anstød hos det ærede Medlem fra Langeland (Brandes) og ogsaa hos det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 4de Valgkreds (Hørup), nemlig, at det førstnævnte ærede Medlem havde taget sin reservatio mentalis, da maa jeg gjøre opmærksom paa, at en mental Reservation selvfølgelig kan tages i dobbelt Betydning. Her kan det ikke misforstaaes, hvorledes den skal tages, saa deri kan ikke, som det ærede Medlem sagde, lægges nogen kriminel Injurie. Der gives to Slags reservatio mentalis, den, som Studentstrup tager hos Solberg, den anden den, som siger: Ved Guds hellige Ord forstaaer jeg logos (Logos). Det er det, jeg idetmindste vil kalde en reservatio mentalis; andre Medlemmer kunne kalde det, hvad de ville, men saaledes forklarer jeg nu dette Udtryk. Hvad det angaar, at det ærede Medlem fra Langeland mente, at jeg havde taget feil baade af den „gamle Historie“ og af den „nye Historie“ — man pleier ellers ikke at henregne den franske Revolutionshistorie af 1789 til den gamle Historie, men det være nu, som det være vil — saa har jeg ikke taget feil af min Anskuelse om Robespierre. Der var en Tid, da han var meget ivrig Uthelt; han forandrede ganske vist siden sin Anskuelse, han vilde endogfaa paa-tvinge hele det franske Folk, at det skulde tro paa et høieste Væsen, og det kan være, at ogsaa det ærede Medlem fra Langeland kan komme til at forandre sin Anskuelse. Hvad den „nye Historie“ angaar, da har jeg ikke forvansket den; thi det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 4de Valgkreds sagde i Formiddags, at han havde givet det ærede Medlem fra Langeland Raad, og han har gjentaget det her i Aften. Ganste vist angif disse Raad ikke, hvorvidt det ærede Medlem fra Langeland ifølge sin indre Overbevisning kunde aflægge de Kristnes Ed — det er jo selvfølgelig, at i den Henseende kunde det ærede Medlem ikke give noget Raad, — men Raadet angif Betimeligheden af at aflægge de Kristnes Ed, efterat han — og det er egentlig det Karakteristiske derved — lige umiddelbart iforveien havde sagt, at han ikke troede paa de Kristnes eller Sødernes Gud. Det er altsaa egentlig